

Sygn. akt III UK 93/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący)
SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)
SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania R. M.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we W.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 marca 2019 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 20 lipca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu [...] do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we W. wyrokiem z dnia 13 grudnia 2016 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy R.M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 13 stycznia 2016 r. odmawiającej wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W sprawie tej ustalono, że wnioskodawca, urodzony w dniu 17 marca 1954 r., posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe o kierunku elektromechanik. Lekarz orzecznik ZUS ustalił choroby podstawowe i choroby współistniejące wnioskodawcy, które nie naruszają sprawności jego organizmu w stopniu powodującym niezdolność do pracy. Komisja lekarska ZUS po badaniu wnioskodawcy i analizie dokumentacji lekarskiej wydała orzeczenie, w którym podtrzymała stanowisko Lekarza orzecznika ZUS. Biegli lekarze sądowi z zakresu chorób wewnętrznych i kardiologii, chirurgii urazowej i ortopedii, neurologii rozpoznali u wnioskodawcy: chorobę niedokrwienną serca, stan po zawale serca bez uniesienia odcinka ST i zabiegu angioplastyki pnia lewej tętnicy wieńcowej (2006), stan po zabiegu przezskórnej angioplastyki z wszczepieniem stentu do gałęzi przedniej zstępującej (2015), nadciśnienie tętnicze, cukrzycę typu 2 leczoną doustnie, otyłość pokarmową, zmiany zwyrodnieniowo-dyskopatyczne kręgosłupa, zespół bólowy kręgosłupa w wywiadzie, chrypkę, które nie upośledzają sprawności organizmu w stopniu dającym podstawy do orzeczenia niezdolności do pracy.

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione. Sąd Okręgowy podniósł, że stopień naruszenia sprawności organizmu wnioskodawcy stwierdzony przez komisję lekarską ZUS w styczniu 2016 r. został potwierdzony opiniami biegłych lekarzy sądowych z zakresu chorób wewnętrznych i kardiologii, chirurgii urazowej i ortopedii oraz neurologii. W opisie badań znajdują się oceny wszystkich jego schorzeń. Opinie zostały opracowane w sposób rzetelny i pełny, poprzedzone zostały wnikliwą analizą zgromadzonej w sprawie dokumentacji lekarskiej, w oparciu o dużą wiedzę teoretyczną i doświadczenie zawodowe biegłych, uwzględniają wszystkie schorzenia wnioskodawcy, ich stopień zaawansowania oraz ocenę ich wpływu na sprawność organizmu wnioskodawcy w zakresie zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Wskazano, że funkcje kończyn, układu ruchu są w całości zachowane. Brak jest objawów korzeniowych kręgosłupa, a dolegliwości, które podaje wnioskodawca, mogą być leczone w ramach zwolnienia lekarskiego ZLA. Obniżoną tolerancję wysiłku fizycznego należy odnieść przede wszystkim do otyłości pokarmowej. Obecnie obserwowana jest stabilizacja stanu kardiologicznego. Stan zdrowia wnioskodawcy nie odbiega od normy wiekowej. Na tej podstawie Sąd Okręgowy

uznał, że brak jest podstaw do przyznania wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, bowiem nie spełnia on przesłanek z art. 57 ust. 1 w związku z art. 12 i art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270; dalej jako ustawa o emeryturach i rentach).

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we [...] wyrokiem z dnia 20 lipca 2017 r. oddalił apelację wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny w pełni podzielił ustalenia Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawca jest zdolny do pracy. Powołani w sprawie biegli z zakresu chorób wewnętrznych i kardiologii, ortopedii i neurologii jednoznacznie stwierdzili, że nie ma podstaw do przyjęcia, iż jest on osobą choćby częściowo niezdolną do pracy. Jakkolwiek schorzenia wnioskodawcy istotnie wymagają leczenia i mogą uniemożliwiać sprawne wykonywanie niektórych czynności, to jednak nie uniemożliwiają mu świadczenia pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Podkreślono, że sąd nie ma obowiązku kierowania ubezpieczonego na wszystkie możliwe specjalistyczne badania ani zasięgania opinii biegłych o różnych specjalizacjach w sytuacji, gdy dostarczona dokumentacja medyczna nie wskazuje na istnienie poważnych i zaawansowanych chorób. To na ubiegającym się o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy spoczywa ciężar wykazania przez udokumentowaną historię choroby, że schorzenie w znacznym stopniu uniemożliwia mu wykonywanie pracy zgodnej z kwalifikacjami i doświadczeniem zawodowym. Powołani w tej sprawie biegli sporządzili opinie całkowicie niezależnie, mając na względzie stan zdrowia wnioskodawcy na dzień wydawania zaskarżonej decyzji, a wnioskodawca nie przedstawił żadnych argumentów, które podważyłyby zasadność wniosków wynikających z tych opinii o jego stanie zdrowia i zdolności do podjęcia pracy zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami. Subiektywne odczucia wnioskodawcy nie oznaczają, że jest on niezdolny do pracy. W ocenie Sądu Apelacyjnego, ostateczna konkluzja wynikająca z opinii biegłych lekarzy sądowych co do braku niezdolności do pracy została w sposób wyczerpujący umotywowana, a tym samym brak jest koniecznej przesłanki w postaci niezdolności do pracy warunkującej nabycie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wnioskodawca zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz przyznania pełnomocnikowi z urzędu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym, które dotychczas nie zostały zapłacone w całości lub w części.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów postępowania, które miały istotny wpływ na wynik sprawy oraz przepisów prawa materialnego, tj.

1) art. 278 § 1 k.p.c. i art. 285 § 2 k.p.c. oraz art. 286 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c., art. 382 k.p.c. oraz art. 391 k.p.c., polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd drugiej instancji uzupełniającego postępowania dowodowego w postaci dowodu z łącznej opinii wszystkich biegłych sądowych w sprawie, czy też żądania złożenia przez nich dodatkowych ustnych wyjaśnień, względnie powołania nowych biegłych, na okoliczność wydania łącznej opinii co do ogólnego stanu zdrowia skarżącego uwzględniającej łącznie wszystkie występujących u niego jednostki chorobowe oraz ich wpływ na ocenę zdolności do pracy, skutkujące tym, że Sąd drugiej instancji nie ustalił czy suma wszystkich schorzeń skarżącego wskazuje na utratę przez niego zdolności do pracy z uwagi na wzajemne i jednoczesne oddziaływanie schorzeń o różnym podłożu medycznym;

2) art. 382 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 232 zdanie 2 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c., art. 285 § 2 k.p.c. oraz art. 286 k.p.c., przez niedopuszczenie przez Sąd drugiej instancji z urzędu dowodu z łącznej opinii biegłych lekarzy sądowych, właściwych dla chorób skarżącego na okoliczność całościowej oceny jego stanu zdrowia, czy też żądania złożenia przez wszystkich biegłych dodatkowych ustnych wyjaśnień, względnie powołania nowych biegłych, na okoliczność wydania jednoznacznej opinii co do ogólnego stanu zdrowia skarżącego z łącznym uwzględnieniem wszystkich występujących u niego jednostek chorobowych oraz ich wpływu na zdolność do pracy;

3) art. 232 zdanie 2 k.p.c. i art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c., art. 382 k.p.c. oraz 391 k.p.c., przez niedopuszczenie z urzędu dowodu z opinii biegłego lekarza z zakresu medycyny pracy, diabetologa oraz dietetyka przy występującej u skarżącego otyłości pokarmowej 2 stopnia, na okoliczność stanu jego zdrowia i zdolności do pracy w związku z występującymi u niego schorzeniami,

mimo podnoszenia przez skarżącego w tym względzie okoliczności zarówno w odwołaniu, jak i w apelacji;

4) art. 12 ust. 3 w związku z art. 13 ust. 1 oraz art. 57 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, przez ich niezastosowanie i błędne przyjęcie, że stan zdrowia skarżącego poprawił się od czasu, gdy miał przyznaną rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy i nie kwalifikuje się do uznania, że jest on chociaż częściowo niezdolny do pracy w rozumieniu tych przepisów.

W ocenie skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona bowiem zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem w przypadku wielu schorzeń ocena niezdolności ubezpieczonego do pracy zawsze powinna być oceniana w powiązaniu wszystkich występujących u niego jednostek chorobowych łącznie. Tym samym oparcie wyroku jedynie na poszczególnych opiniach biegłych niewiążących konkretnych jednostek chorobowych z ogólnym stanem zdrowia stanowi istotne naruszenie prawa. Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe nie uwzględniało kompleksowej analizy stanu zdrowia skarżącego w oparciu o opinię biegłego lekarza z zakresu medycyny pracy (wszystkie występujące u skarżącego jednostki chorobowe i ich wpływ na zdolność do pracy) oraz diabetologa i dietetyka (z uwagi na cukrzycę 2 stopnia i otyłość), tym samym stanowiąc o istotnym naruszeniu przepisów postępowania mających wpływ na ocenę prawidłowego ustalenia niezdolności do pracy. Sąd drugiej instancji mając ku temu stosowne instrumenty prawne w postaci uzupełnienia błędnie przeprowadzonego postępowania dowodowego nie wykorzystał uprawnień przysługujących mu w tym względzie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona, choć nie wszystkie podniesione w niej zarzuty zasługują na uwzględnienie. Skarga oparta jest na obu podstawach zaskarżenia (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), a zatem w pierwszej kolejności należy odnieść się do sformułowanych w tej skardze zarzutów naruszenia przepisów postępowania bowiem ich ocena pozwoli na stwierdzenie, czy ustalony w sprawie stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy jest związany, pozwala na kontrolę zarzutów

odnoszących się do naruszenia prawa materialnego. Większość zarzutów procesowych dotyczy naruszenia art. 278 § 1 k.p.c. i art. 285 § 2 k.p.c. oraz art. 286 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. W tym kontekście zauważyć należy, że zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem, które przywołane jest także w uzasadnieniu podstaw skargi kasacyjnej, uzasadnione wątpliwości skutkujące koniecznością zasięgnięcia dodatkowych bądź nowych opinii biegłych albo opinii łącznej, powstają nie tylko wówczas gdy zastrzeżenia budzi treść i wnioski poszczególnych opinii, ale także wtedy, gdy każda opinia stwierdza u ubezpieczonego określone schorzenia, a nie zostanie wydana opinia łączna (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 kwietnia 1994 r., II URN 12/94, OSNAPiUS 1994 nr 4, poz. 71; z dnia 3 października 1997 r., II UKN 288/97, OSNAPiUS 1998 nr 15, poz. 459; z dnia 10 lutego 2000 r., II UKN 399/99, OSNAPiUS 2001 nr 15, poz. 497; z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 149/04, LEX nr 602672; z dnia 21 maja 2009 r., I UK 3/09, LEX nr 509029; z dnia 26 lipca 2011 r., I UK 29/11, LEX nr 1026622; z dnia 20 listopada 2014 r., I UK 134/14, LEX nr 1642865; z dnia 27 listopada 2014 r., III UK 37/14, LEX nr 1628946; z dnia 25 kwietnia 2017 r., II UK 192/16, LEX nr 2312023; z dnia 21 listopada 2017 r., I UK 465/16, LEX nr 2428813). Ma to uzasadnienie w integralności organizmu ludzkiego i potrzeby wszechstronnej, kompleksowej oceny stanu zdrowia ubezpieczonego. W przypadku stwierdzenia różnych schorzeń przez biegłych różnych specjalności zasadą jest więc potrzeba sporządzenia przez nich opinii łącznej bądź konieczność powołania biegłego z zakresu medycyny pracy, który dokona całościowej oceny wpływu wszystkich zidentyfikowanych schorzeń oraz stopnia ich nasilenia i wpływu na niezdolność do wykonywania pracy. Jednak zasada ta nie ma bezwzględnego charakteru, gdyż jej zastosowanie uzależnione jest od okoliczności faktycznych konkretnej sprawy, w szczególności zaś treści i zakresu zgromadzonych w sprawie opinii, „historii” ubezpieczeniowej ubezpieczonego oraz posiadanych przez niego kwalifikacji w rozumieniu art. 12 ustawy o emeryturach i rentach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2015 r., I UK 430/14, LEX nr 1809930 czy z dnia 25 kwietnia 2017 r., II UK 192/16, LEX nr 2312023). Dlatego, aby zarzut niepowołania dodatkowego biegłego z zakresu medycyny pracy lub nieprzeprowadzenia dowodu z łącznej opinii biegłych wszystkich specjalności był zasadny, konieczne jest

stwierdzenie występowania w stanie faktycznym sprawy okoliczności przemawiających za uznaniem, że niewykorzystanie takiego środka dowodowego miało istotny wpływ na wynik sprawy. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie wymagają bowiem, by biegli zawsze składali w takich przypadkach jedną wspólną opinię. Wbrew odmiennemu stanowisku skarżącego w okolicznościach niniejszej sprawy nie można zaś takiego wpływu stwierdzić, jeśli chodzi o nieprzeprowadzenie przez Sąd drugiej instancji uzupełniającego postępowania dowodowego w postaci dowodu z łącznej opinii wszystkich biegłych sądowych wydających dotychczas opinie w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. W skardze kasacyjnej skarżący nie kwestionuje - w zakresie dopuszczalnym w postępowaniu kasacyjnym - prawidłowości ustaleń poczynionych w opiniach poszczególnych biegłych (wyników tych ustaleń). Z kolei opisane w tych opiniach przez biegłych lekarzy sądowych z zakresu chorób wewnętrznych i kardiologii oraz neurologii i ortopedii schorzenia naruszające sprawność organizmu skarżącego nie stanowią podstawy dla powzięcia wątpliwości, których rozwikłanie wymagałoby przedstawienia łącznej opinii wszystkich powołanych przez sąd w postępowaniu pierwszoinstancyjnym biegłych. Nie może bowiem umknąć z pola widzenia, że dokonując oceny zdolności do pracy skarżącego - opinię z dnia 3 października 2016 r. - wspólnie sporządzili biegli z zakresu chirurgii urazowej - ortopedii oraz neurologii, ponieważ na celowość oceny stanu zdrowia skarżącego przez biegłych tych specjalności wskazał biegły lekarz sądowy kardiolog w opinii z dnia 21 marca 2016 r. Oznacza to, że niezasadne są zarzuty skargi obejmujące swoją podstawą naruszenie art. 278 § 1 k.p.c. i art. 285 § 2 k.p.c. oraz art. 286 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c., art. 382 k.p.c. oraz art. 391 k.p.c. polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd drugiej instancji uzupełniającego postępowania dowodowego w postaci dowodu z łącznej opinii wszystkich biegłych sądowych, którzy sporządzali opinię w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Zasadnie natomiast zarzuca skarżący naruszenie art. 232 zdanie 2 k.p.c. i art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c., art. 382 k.p.c. oraz 391 k.p.c., przez niedopuszczenie z urzędu dowodu z opinii biegłego diabetologa, a następnie lekarza medycyny pracy celem ustalenia wzajemnego oddziaływania wszystkich rozpoznanych u skarżącego schorzeń na jego zdolność do pracy w rozumieniu

art. 12 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach. Z ustaleń poczynionych przez Sądy obu instancji wynika, że skarżący ma rozpoznaną cukrzycę typu 2 leczoną doustnie i otyłość pokarmową 2 stopnia. W judykaturze akcentuje się konieczność zasięgania w sprawach o rentę z tytułu niezdolności do pracy opinii biegłych lekarzy specjalności właściwych do oceny stanu zdrowia ubezpieczonych z punktu widzenia możliwości wykonywania zatrudnienia oraz posiadających odpowiednią wiedzę medyczną adekwatną do rodzaju schorzeń ubezpieczonego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2000 r., II UKN 498/99, OSNAPiUS 2001 nr 597; z dnia 7 lipca 2005 r., II UK 277/04, OSNP 2006 nr 56, poz. 97; z dnia 14 marca 2007 r., III UK 130/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 113; z dnia 11 kwietnia 2007 r., I UK 304/06, LEX nr 898844; z dnia 8 maja 2008 r., I UK 356/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 234; z dnia 5 czerwca 2008 r., III UK 9/08, LEX nr 494139; z dnia 3 września 2009 r., III UK 30/09, LEX nr 537018; z dnia 15 września 2009 r., II UK 1/09, LEX nr 574538; z dnia 13 października 2009 r., II UK 106/09, LEX nr 558589; z dnia 12 stycznia 2010 r., I UK 204/09, LEX nr 577813).

Wobec tego rację ma skarżący zarzucając, że oceny stanu jego zdrowia w kwestii zdolności do pracy zgodnie z poziomem posiadanych kwalifikacji zawodowych powinien dokonać biegły lekarz sądowy diabetolog, ponieważ – jak zaznaczone zostało w rozważaniach dokonanych powyżej - w sprawie, której przedmiotem jest prawo do świadczenia rentowego z ubezpieczenia społecznego, warunkująca powstanie tego prawa i będąca elementem ustaleń faktycznych ocena niezdolności do pracy wymaga wiadomości specjalnych i musi znaleźć oparcie w dowodzie z opinii biegłych posiadających odpowiednią wiedzę medyczną adekwatną do rodzaju schorzeń osoby zainteresowanej. Natomiast zarówno Sąd pierwszej, jak i Sąd drugiej instancji dowodu z opinii biegłego lekarza sądowego diabetologa nie przeprowadził. Zgodnie z art. 232 zdanie drugie k.p.c. sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę. Oznacza to, że nie jest wyłączone dopuszczenie przez sąd z urzędu dowodu, który ma na celu ustalenie niezdolności do pracy jako przesłanki prawa do renty, gdy oceny stanu zdrowia ubezpieczonego nie dokonał biegły lekarz sądowy o specjalności adekwatnej do schorzeń ubezpieczonego bądź gdy uzyskana opinia biegłych lekarzy nie daje wystarczającej podstawy dla zakwalifikowania zmian chorobowych do ustawowej definicji

niezdolności do pracy (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2006 r., II UK 43/06, OSNP 2007 nr 19-20, poz. 293 czy z dnia 4 sierpnia 2016 r., III UK 201/15, LEX nr 2087822). Wobec powyższego, z uwagi na posiadane przez skarżącego kwalifikacje elektromontera i kierowcy, dopiero po przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego sądowego diabetologa celowym będzie przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego lekarza medycyny pracy celem stwierdzenia czy suma wszystkich zdiagnozowanych schorzeń skutkuje utratą przez niego zdolności do pracy.

Należy mieć na względzie, że stosowanie prawa materialnego wymaga odpowiedniego ustalenia stanu faktycznego. Reguły tej nie zamyka zasada kontradiktoryjności, gdyż sprawa przed wyrokowaniem powinna być dostatecznie wyjaśniona. Zasada kontradiktoryjności może w wielu przypadkach prowadzić do ułomnego procesu i niewyjaśnienia sprawy w minimalnym (koniecznym) zakresie. Nie można stosować prawa materialnego (rozstrzygać sporu) bez wyjaśnienia warstwy faktycznej w zakresie pozwalającym na aplikację tego prawa. Tylko wtedy realizuje się konstytucyjne prawo strony do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). W związku z powyższym dla prawidłowego rozpatrzenia istoty sprawy sąd powinien przeprowadzić odpowiednie postępowanie dowodowe nawet z urzędu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2015 r., III UK 166/14, LEX nr 1682216). Wskazać także należy, że jeżeli otyłość wiąże się z występowaniem ograniczeń wynikających z trwałego osłabienia funkcji fizycznych, umysłowych lub psychicznych, które w oddziaływaniu z różnymi barierami może utrudniać danej osobie pełny i skuteczny udział w życiu zawodowym na równi z innymi pracownikami i ma charakter długotrwały, to również nie może być pominięta w ocenie niezdolności do pracy (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 18 grudnia 2014 r., C – 354/13). Wbrew odmiennemu twierdzeniu skarżącego nie uwzględnia się jednak każdej otyłości pokarmowej jako schorzenia, które oddzielnie przy ocenie zdolności do pracy powinien oceniać biegły sądowy dietetyk. Otyłość jako taka nie stanowi niepełnosprawności. Natomiast stwierdzoną otyłość pokarmową 2 stopnia może ocenić biegły lekarz sądowy diabetolog, ponieważ najczęściej występuje ona z cukrzycą typu 2, a takie schorzenie zostało rozpoznane u skarżącego.

Skoro okazał się trafny zarzut naruszenia przepisów postępowania, to Sąd Najwyższy zwolniony jest z obowiązku oceny zarzutu naruszenia prawa materialnego. Nie jest bowiem możliwe prawidłowe zastosowanie prawa materialnego bez zgodnego z prawem procesowym ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 sierpnia 1997 r., I CKN 261/97, LEX nr 1439372; z dnia 26 czerwca 2001 r., III CKN 400/00, LEX nr 52360; z dnia 11 kwietnia 2006 r., I PK 164/05, Monitor Prawa Pracy 2006 nr 10, s. 541; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 316/07, OSNP 2009 nr 19-20, poz. 250; z dnia 4 listopada 2008 r., II PK 100/08, OSNP 2010 nr 9-10, poz. 108; z dnia 10 marca 2011 r., II PK 241/10, LEX nr 817524; z dnia 16 czerwca 2011 r., I PK 272/10, LEX nr 10011283; z dnia 19 lutego 2014 r., II PK 130/13, LEX nr 1460978).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.